

KARTA PRZEDMIOTU NA STUDIACH PODYPLOMOWYCH

Nazwa przedmiotu w języku	polskim	Metody diagnostyczne w arteterapii
	angielskim	Diagnostic Methods in Art Therapy
Nazwa studiów podyplomowych		„Arteterapia. Terapia sztukami ekspresyjnymi”
Forma kształcenia		Studia podyplomowe
Osoba przygotowująca kartę przedmiotu		dr Ewa Johnsson dr Maciej Zdanowicz
Kontakt		maciej.zdanowicz@ujk.edu.pl

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU

1.1. Język wykładowy	j. polski
1.2. Wymagania wstępne	brak

2. SZCZEGÓŁOWA CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU

2.1. Forma zajęć		wykład, ćwiczenia
2.2. Miejsce realizacji zajęć		Platforma MS Teams, pracownia artystyczna Instytutu Sztuk Wizualnych
2.3. Forma zaliczenia zajęć		Zaliczenie na ocenę
2.4. Metody dydaktyczne		Metoda problemowa, studia przypadków, dyskusja, praca w grupach, prezentacja z elementami wykładu, ćwiczenia praktyczne
2.5. Wykaz literatury	podstawowa	- Barry M. Cohen, Anne Millis, Adrienne Kwapien Kijak An Introduction to the Diagnostic Drawing Series: A Standardized Tool for Diagnostic and Clinical Use, December 2013 Art Therapy 11(2):105-110, DOI:10.1080/07421656.1994.10759060, - Linda M. Gantt, Paula Howie, Formal Elements Art Therapy Scale, FEATS Manual (1979) - Wita Szulc, Arteterapia. Narodziny idei, ewolucja teorii, rozwój praktyki, Dyfin, 2011, - C.A. Malchiodi. Arteterapia. Podręcznik, Wydawnictwo Harmonia, 2012, - Judith Aron Rubin, Artful Therapy, Wiley, 2005, - Judith Aron Rubin, Child Art Therapy, Wiley, 2005, K. Krasoń, J. Jastrzęb, Z sobą i o sobie – w poszukiwaniu strategii diagnozy i weryfikacji w działaniu arteterapeutycznym przez sztuki wizualne (tom2), Katowice. 2023.
	uzupełniająca	- wskazane przez prowadzącego wybrane artykuły z polskich i anglojęzycznych czasopism recenzowanych poświęcone obszarom, metodom i technikom diagnostycznym w arteterapii, - teksty źródłowe do ćwiczeń skorelowane z obszarami zainteresowań uczestników studiów podyplomowych,

3. CELE, TREŚCI I EFEKTY UCZENIA SIĘ

3.1. Cele przedmiotu (z uwzględnieniem formy zajęć)

- C1.** Zapoznanie z ideą diagnozy dla/w arteterapii – nurty arteterapii, obszary teorii/praktyki jako wsparcie dla procesu diagnostycznego dla/w arteterapii.
- C2.** Omówienie dostępnych metod, technik i przykładów narzędzi diagnostycznych oraz przygotowanie własnych propozycji
- C3.** Przygotowanie do świadomej i merytorycznej refleksji i autorefleksji w ramach procesu diagnostycznego w arteterapii.

3.2. Treści programowe (z uwzględnieniem formy zajęć)

Diagnoza jako proces w medycynie, psychologii, pedagogice, a w arteterapii

W ramach wykładu uczestnicy studiów podyplomowych zostają wprowadzeni w rozumienie diagnozy jako **procesu**, a nie jednorazowego aktu oceny. Omówione zostają zaawansowane modele diagnozy funkcjonujące w medycynie, psychologii i pedagogice, ze szczególnym uwzględnieniem różnic między diagnozą klasyfikacyjną, funkcjonalną i procesualną. Na tym tle przedstawiona zostaje specyfika diagnozy w arteterapii, która nie polega na „odczytywaniu” wytworu plastycznego jako testu, lecz na **obserwacji procesu twórczego, relacji z materiałem, dynamiki zmiany oraz sposobów regulacji emocjonalnej i komunikacji niewerbalnej**. Podkreślona zostaje etyczna odpowiedzialność arteterapeuty oraz konieczność pracy w ramach zespołu terapeutycznego, bez przekraczania własnych kompetencji diagnostycznych.

W części ćwiczeniowej uczestnicy studiów podyplomowych analizują przykładowe opisy sytuacji klinicznych i edukacyjnych, porównując różne sposoby rozumienia diagnozy oraz ich konsekwencje dla planowania pracy terapeutycznej. Dyskusja koncentruje się na napięciu między potrzebą struktury a otwartością na proces i zmienność.

Nurty arteterapii a metody, techniki i narzędzia diagnostyczne

Wykład poświęcony jest głównym nurtom arteterapii (m.in. podejściu psychodynamicznemu, humanistycznemu, poznawczo-behawioralnemu, systemowemu i podejściom zorientowanym na ciało i regulację afektu) oraz wynikającym z nich **różnym sposobom**

myślenia o diagnozie i obserwacji klinicznej. Omówione zostają zarówno klasyczne techniki projekcyjne wykorzystywane w pracy z obrazem, jak i współczesne podejścia procesualne, skupione na dynamice tworzenia, relacji terapeutycznej i zmianie w czasie. Szczególny nacisk kładziony jest na krytyczne rozróżnienie między narzędziami wspierającymi rozumienie pacjenta a praktykami, które mogą prowadzić do nadinterpretacji lub nieuprawnionych wniosków diagnostycznych.

W części ćwiczeniowej uczestnicy studiów podyplomowych pracują na przykładach różnych technik wizualnych, analizując, **jakie informacje mogą one dostarczać terapeutom i w jakich granicach.** Celem jest wykształcenie umiejętności świadomego i ostrożnego doboru narzędzi w zależności od kontekstu terapeutycznego.

Działania praktyczne – refleksja nad procesem diagnostycznym, jego obserwacja i autorefleksja

Ten blok koncentruje się na rozwijaniu umiejętności **uważnej obserwacji procesu** oraz refleksji nad własną rolą w sytuacji diagnostycznej. Wykład wprowadza pojęcie obserwacji klinicznej w arteterapii, obejmującej nie tylko wytwór plastyczny, lecz także sposób pracy, tempo, reakcje emocjonalne, relację z materiałem i z terapeutą. Podkreślona zostaje rola autorefleksji terapeuty jako elementu bezpieczeństwa procesu diagnostycznego – świadomości własnych projekcji, uprzedzeń i reakcji emocjonalnych.

Ćwiczenia polegają na pracy z krótkimi zadaniami wizualnymi oraz na analizie przebiegu procesu twórczego – nie w celu interpretacji „co to znaczy”, lecz w celu **opisania, co się wydarzyło**: jakie decyzje były podejmowane, gdzie pojawił się opór, zmiana, intensyfikacja lub wycofanie. Uczestnicy studiów podyplomowych uczą się formułować obserwacje w języku opisowym, a nie oceniającym.

Przygotowanie technik, narzędzi diagnostycznych i propozycji diagnozy

W tej części zajęć wykład skupia się na zasadach **konstruowania prostych, etycznie bezpiecznych narzędzi obserwacyjno-diagnostycznych** w arteterapii wizualnej. Omawiane są kwestie celu diagnostycznego, doboru medium, struktury zadania, sposobu dokumentacji oraz granic interpretacji. Podkreśla się, że w arteterapii klinicznej diagnoza ma charakter wspierający proces terapeutyczny, a nie zastępujący diagnozę psychologiczną czy psychiatryczną.

W części ćwiczeniowej uczestnicy studiów podyplomowych, pracując w małych zespołach, opracowują własne propozycje prostych narzędzi lub procedur obserwacyjnych (np. scenariusz zadania, arkusz obserwacji procesu, schemat opisu zmian w czasie). Następnie konfrontują je z kryteriami etycznymi, klinicznymi i praktycznymi, ucząc się krytycznej oceny własnych pomysłów.

Prezentacja wypracowanych rozwiązań i ich omówienie – prezentacja

Ostatni blok ma charakter podsumowujący i integrujący zdobytą wiedzę. Uczestnicy studiów podyplomowych prezentują przygotowane przez siebie narzędzia, techniki lub koncepcje procesu diagnostycznego w arteterapii wizualnej, uzasadniając ich cele, zakres zastosowania oraz ograniczenia. Wykładowa część zajęć porządkuje prezentowane rozwiązania w odniesieniu do wcześniej omówionych modeli diagnozy i nurtów arteterapii, podkreślając znaczenie **pokory interpretacyjnej, odpowiedzialności klinicznej i pracy zespołowej.**

Dyskusja po prezentacjach służy rozwijaniu umiejętności krytycznej analizy oraz formułowania konstruktywnej informacji zwrotnej. Akcent położony jest nie na „doskonałość narzędzia”, lecz na **świadomość procesu, jego granic i realnej użyteczności klinicznej.**

3.3. Przedmiotowe efekty uczenia się

Efekt	Uczestnik, który zaliczył przedmiot	Odniesienie do efektów uczenia się określonych w programie studiów podyplomowych
w zakresie WIEDZY:		
DA_W01	Posiada wiedzę o diagnozie w/dla arteterapii	ATSE_W01, ATSE_W02 ATSE_W05
DA_W02	Wykazuje się znajomością narzędzi diagnostycznych możliwych do wykorzystania w ramach danego podejścia arteterapeutycznego	ATSE_W01 ATSE_W02 ATSE_W05
w zakresie UMIEJĘTNOŚCI:		
DA_U01	Interpretuje prace artystyczne w wybranych technikach (plastycznych, dźwiękowych, performatywnych), które stanowią element diagnozy i autorefleksji	ATSE_U03 ATSE_U04
DA_U02	Organizuje proces diagnostyczny – wybiera techniki, przygotowuje narzędzia diagnostyczne i zasady dokumentacji	ATSE_U01 ATSE_U05 ATSE_U06
DA_U03	Uzasadnia wybór procesu diagnostycznego w kontekście dostosowań do ograniczeń i możliwości odbiorców	ATSE_U01 ATSE_U05 ATSE_U06 ATSE_U08
w zakresie KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH:		
DA_K01	Rozumie i poddaje refleksji etyczny, społeczny i kulturowy wymiar działań arteterapeutycznych własnych oraz innych osób zaangażowanych w te procesy	ATSE_K01 ATSE_K02 ATSE_K03 ATSE_K04
DA_K02	Wykazuje gotowość do budowania własnej tożsamości zawodowej w obszarze arteterapii	ATSE_K01 ATSE_K02

		ATSE_K04 ATSE_K05
--	--	----------------------

3.4 Sposoby weryfikacji osiągnięcia przedmiotowych efektów uczenia się

Efekty przedmiotowe (symbol)	Sposób weryfikacji (+/-)															
	Egzamin ustny/pisemny *				Kolokwium*				Projekt*				Aktywność na zajęciach*			
	Forma zajęć				Forma zajęć				Forma zajęć				Forma zajęć			
	W				W				W				W	C		
DA_W01												+				
DA_W02									+				+	+		
DA_U01									+				+	+		
DA_U02									+				+	+		
DA_U03									+				+	+		
DA_K01									+						+	
DA_K02									+				+			

3.5 Kryteria oceny stopnia osiągnięcia efektów uczenia się

Forma zajęć	Ocena	Kryterium oceny
wykład (W)*	3	Uczestnik studiów podyplomowych wykazuje minimalny poziom wiedzy pozwalający na zaliczenie przedmiotu. Pojęcia stosowane są nieprecyzyjnie, analiza ma charakter odtwórczy, a refleksja etyczna jest szczątkowa.
	3,5	Uczestnik studiów podyplomowych rozumie główne pojęcia, jednak posługuje się nimi w sposób fragmentaryczny. Analiza zjawisk jest powierzchowna, argumentacja niespójna lub ograniczona. Świadomość granic interpretacji jest słabo zaznaczona.
	4	Uczestnik studiów podyplomowych wykazuje zasadnicze rozumienie kluczowych pojęć i potrafi poprawnie odnieść je do omawianych przykładów. Analiza ma charakter raczej opisowy niż krytyczny, pojawiają się uproszczenia, jednak nie występują błędy merytoryczne. Świadomość etyczna jest obecna, lecz sformułowana ogólnie.
	4,5	Uczestnik studiów podyplomowych poprawnie i w wysokim stopniu opanował aparat pojęciowy oraz potrafi analizować zagadnienia merytoryczne przedmiotu i odnosić je do działalności arteterapeutycznej. Jego wypowiedzi mają charakter poprawny, choć mniej pogłębiony lub mniej samodzielny niż przy ocenie bardzo dobrej.
	5	Uczestnik studiów podyplomowych wykazuje pełne i pogłębione rozumienie pojęć związanych z zakresem merytorycznym przedmiotu. Analiza zjawisk, mechanizmów jest samodzielna, logiczna i krytyczna, uwzględnia kluczowe relacje i zależności. Uczestnik studiów podyplomowych trafnie identyfikuje uwarunkowania etyczne i granice interpretacji. Argumentacja jest spójna, uporządkowana i poparta przykładami.
ćwiczenia (C)*	3	Projekt spełnia jedynie minimalne kryteria zaliczenia. Widoczne są braki w dokumentacji, słaba spójność koncepcji oraz ograniczona świadomość odpowiedzialności.
	3,5	Projekt realizuje minimalnie rozszerzone wymagania. Zadania praktyczne i ich dokumentacja są powierzchowne, pojawiają się uproszczenia w refleksji nad zastosowaniem w praktyce i interpretacją.
	4	Projekt spełnia bazowe wymagania metodologiczne i formalne. Zadania praktyczne i ich dokumentacja są poprawne, jednak refleksja nad procesem i odpowiedzialnością są ograniczone lub schematyczne.
	4,5	Zadania praktyczne wykonane poprawnie i logicznie, wykazuje dobre rozumienie relacji, mechanizmów, narzędzi pracy. Dokumentacja i refleksja są rzetelne, choć mniej pogłębione.
	5	Zadania praktyczne są spójne koncepcyjnie i metodologicznie. Uczestnik studiów podyplomowych wykazuje wysoką świadomość pracy. Podejmowane działania są adekwatne, bezpieczne i odpowiedzialne. Dokumentacja procesu jest kompletna i refleksyjna. Uczestnik studiów podyplomowych aktywnie i odpowiedzialnie współpracuje w zespole.

4. BILANS PUNKTÓW ECTS – NAKŁAD PRACY UCZESTNIKA

Kategoria	Obciążenie uczestnika
<i>LICZBA GODZIN REALIZOWANYCH PRZY BEZPOŚREDNIM UDZIALE NAUCZYCIELA /GODZINY KONTAKTOWE/</i>	
<i>Udział w wykładach</i>	7
<i>Udział w ćwiczeniach</i>	8
<i>Udział w zaliczeniach</i>	3
<i>SAMODZIELNA PRACA UCZESTNIKA /GODZINY NIEKONTAKTOWE/</i>	
<i>Przygotowanie do wykładów</i>	18
<i>Przygotowanie do ćwiczeń</i>	18
<i>Przygotowanie do zaliczeń</i>	21
ŁĄCZNA LICZBA GODZIN	75
PUNKTY ECTS za przedmiot	3

Przyjmuję do realizacji:

.....
(data i czytelne podpisy osób prowadzących przedmiot w danym roku akademickim)